

RUZIE OVER DE FUSIE?

**resultaten van een enquête onder
gemeentebestuurders en raadsleden in
Noord-Holland, Utrecht en Flevoland**

Amsterdam, november 2011
Projectnummer: 1578

1 Inleiding

Het huidige kabinet streeft naar een samenvoeging van de provincies Utrecht, Flevoland en Noord-Holland tot één provincie. In de *Tweede Kamer* is voor het plan momenteel geen meerderheid, zo bleek naar aanleiding van een onlangs door PVV-Kamerlid Hero Brinkman ingediende motie. In deze motie wordt het kabinet opgeroepen te stoppen met de plannen voor een fusie tussen Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. Een meerderheid van de Kamer stemde voor deze motie. Naast de regeringsfracties van de VVD en het CDA is alleen D66 voorstander van de fusie.

De drie betrokken *provincies* hebben over de fusie geen definitief standpunt ingenomen, maar bestuderen momenteel de mogelijkheden. De *gemeentelijke overheden* in de drie provincies, met uitzondering van enkele grote steden, worden hierbij niet rechtstreeks betrokken.

Voor Ergo was dit aanleiding om de lokale bestuurders (burgemeesters en wethouders) en de raadsleden van de gemeenten in de drie provincies eens te polsen over het vraagstuk. De lokale overheden zijn immers zeer belangrijke *stakeholders* van de provincie, en hun mening over de fusie is daarom uiterst relevant. De centrale vraag is: hoe groot is momenteel het draagvlak voor de fusie onder de lokale politici?

Ergo heeft op 15 november 2011 ruim 2.000 lokale politici (burgemeesters, wethouders en gemeenteraadsleden) benaderd voor deelname aan een online enquête. In totaal hebben 475 lokale bestuurders en raadsleden de vragenlijst volledig ingevuld. De respons is daarmee 22% waardoor de steekproef voldoende groot is om statistisch betekenisvolle uitspraken te doen. Uit analyse van de respons blijkt dat de steekproef een goede afspiegeling is van de onderzochte groep politici. Zowel wat betreft de partijpolitieke samenstelling als de regionale verdeling is de steekproef representatief voor totale groep gemeentebestuurders en raadsleden in de drie provincies.

2 Belangrijkste conclusies

Geen draagvlak voor de fusie onder lokale politici

Het onderzoek van Ergo onder de bestuurders en raadsleden van gemeenten in de drie provincies wijst uit dat de voorstanders van een fusie in de minderheid zijn. Een meerderheid (62%) voelt namelijk weinig tot niets voor een fusie van de drie provincies. Opmerkelijk is dat het draagvlak in de gemeenten niet alleen ontbreekt bij de politieke partijen die zich ook in de Tweede Kamer tegen de fusie hebben uitgesproken, maar grotendeels ook bij de partijen die in de Tweede Kamer voor de fusie zijn. Zo spreekt de helft van de lokale VVD-politici zich uit *tegen* de fusie. Maar nog opvallender is de mening van de lokale politici van CDA-huize. Tweederde van de CDA-politici in de gemeenten spreken zich in de enquête uit tegen de fusie. Minister Donner is er klaarblijkelijk nog niet in geslaagd om de eigen achterban in de gemeentepolitiek te overtuigen van de voordelen van de fusie van Noord-Holland, Utrecht en Flevoland.

Voordelen van de fusie

Van de voorstanders van de fusie geeft een derde als argument dat de gefuseerde provincie meer *slagkracht* zal krijgen. Ook leidt volgens één op de drie voorstanders de schaalvergroting tot kostenbesparing en tot efficiëntere besluitvorming.

Nadelen van de fusie

Van de tegenstanders van de fusie vindt een meerderheid dat de schaalvergroting zal leiden tot een *te grote bestuurlijke afstand tussen provincie en gemeenten*. De helft van de fusietegenstanders verwacht bovendien dat de fusie niet tot meer efficiency leidt, maar juist tot minder efficiency.

Volksraadpleging?

De vraag *wie over de fusie een definitief besluit moet nemen*, leidt tot uiteenlopende antwoorden. Ruim een derde van de gemeentebestuurders en raadsleden vindt dat de inwoners van de drie provincies via een *referendum* over een fusie van de provincies zouden moeten besluiten. Een ongeveer even grote groep vindt dat de beslissingsbevoegdheid bij de Rijksoverheid (kabinet en Tweede Kamer) moet liggen. Een kwart van de lokale politici is van mening dat het de drie provinciebesturen zijn die over een fusie het laatste woord zouden moeten hebben.

Een nieuwe provincie, een nieuwe hoofdstad

Amsterdam is volgens bijna een derde van de gemeentebestuurders en raadsleden het meest geschikt als hoofdstad van de nieuwe provincie. Deze mening is vooral aangetroffen onder bestuurders en raadsleden van Noord-Hollandse gemeenten, daarbij gesteund door een aantal collega's uit Flevoland. De gemeentebestuurders en raadsleden uit de provincie Utrecht geven de voorkeur aan de 'eigen' Domstad.

3 Resultaten van het onderzoek

3.1 Het huidige standpunt over de fusie

Wat vinden de lokale politici van een fusie?

	%
Helemaal voor	12
Overwegend voor	17
Niet voor/niet tegen	8
Overwegend tegen	21
Helemaal tegen	41
Weet niet/geen mening	1
<i>Totaal</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>475</i>

De cijfers in de tabel maken duidelijk dat een meerderheid van de gemeentelijke politici tegen een fusie is van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. De grootste groep (41%) is zelfs 'helemaal tegen'. De mening van de burgemeesters en wethouders wijkt niet af van die van de raadsleden.

Interessant is om te bekijken in hoeverre de politieke partijen verschillen in hun oordeel over de fusie. De onderstaande tabel laat dit zien. Hierbij zijn de ChristenUnie, SP en SGP vanwege de het kleine aantal respondenten niet in de tabel opgenomen. De lokale partijen zijn samengebracht onder de categorie 'Lokaal'.

Wat vinden de lokale politici per politieke partij van een fusie?

	VVD	CDA	PvdA	D66	GroenLinks	Lokaal
	%	%	%	%	%	%
Voor	48	27	25	44	18	27
Niet voor/niet tegen	5	4	8	4	15	5
Tegen	45	67	68	52	67	67
Weet niet/geen mening	2	1	1	-	-	1
<i>Totaal</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>92</i>	<i>69</i>	<i>53</i>	<i>48</i>	<i>40</i>	<i>120</i>

Opvallend is dat uit onze enquête blijkt dat onder de gemeentebestuurders en raadsleden van *beide regeringspartijen* verdeeldheid bestaat over de fusie. Vooral binnen het CDA is de groep tegenstanders van de fusie veel groter dan de groep voorstanders. De bestuurders en raadsleden van CDA-huize volgen hiermee duidelijk *niet* de lijn van CDA-minister Donner die de plannen voor een fusie van de drie provincies wenst door te zetten. Bij de VVD zijn er net zoveel lokale politici tegen als voor een fusie.

De gemeentebestuurders en raadsleden van de PvdA, GroenLinks en de lokale partijen zijn in meerderheid tegen een fusie. Het aantal voorstanders onder de lokale politici van D66 is ongeveer net zo groot als het aantal tegenstanders.

Wat vinden de lokale politici per provincie van de fusie?

	Noord-Holland	Utrecht	Flevoland
	%	%	%
Helemaal voor	12	19	3
Overwegend voor	19	19	9
Niet voor/niet tegen	6	7	15
Overwegend tegen	19	24	20
Helemaal tegen	44	31	53
Weet niet/geen mening	-	-	-
<i>Totaal</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>222</i>	<i>137</i>	<i>34</i>

In alle drie de provincies is het aantal lokale politici dat tegen de fusie is groter dan het aantal voorstanders. In Flevoland lijkt het aantal tegenstanders zelfs nog iets groter te zijn dan in de andere twee provincies, maar gelet op het geringe aantal respondenten (34) is dit niet met zekerheid te zeggen.

3.2 Overwegingen om voor of tegen de fusie te zijn

De respondenten die positief oordelen over de fusie is gevraagd naar hun belangrijkste overwegingen. De drie antwoordmogelijkheden uit de onderstaande tabel zijn aan de respondenten voorgelegd. Daarnaast is men in de gelegenheid gesteld om eventueel zelf nog argumenten toe te voegen.

Argumenten voor de fusie

(meer antwoorden mogelijk)	%
De fusie leidt tot een provincie met meer slagkracht	54
De schaalvergroting leidt tot kostenbesparing	52
De fusie leidt tot efficiëntere besluitvorming	47
<i>N</i>	<i>143</i>

De respondenten noemen vaak twee van de drie bovenvermelde argumenten voor de fusie in wisselende combinaties. Er springt niet duidelijk één argument uit. Een argument dat spontaan een aantal keer wordt genoemd, is dat de fusie van de provincies een (eerste) goede stap is in de richting van het *opheffen* van deze bestuurslaag.

Argumenten tegen de fusie

De respondenten die negatief oordelen over de fusie is eveneens gevraagd naar hun belangrijkste overwegingen hierbij.

(meer antwoorden mogelijk)	%
De bestuurlijke afstand tussen provincie en gemeente wordt te groot	71
De fusie leidt niet tot meer efficiency, integendeel	49
De fusie leidt tot verlies van historische eigenheid van mijn provincie	18
<i>N</i>	<i>295</i>

Bijna driekwart van de tegenstanders is van mening dat de bestuurlijke afstand tussen provincie en gemeente te groot wordt. Dit argument wordt verhoudingsgewijs vaker genoemd door politici uit kleinere gemeenten.

De meningen van de ondervraagden zijn verdeeld over de kwestie wie over het fusiebesluit het laatste woord zou moeten hebben. De grootste groep kiest voor een referendum, een bijna even groot deel van de respondenten vindt dat beslissing uiteindelijk aan de Rijksoverheid is.

Wie mag het laatste woord hebben?

	%
De inwoners van de drie provincies (bij referendum)	35
De Rijksoverheid (kabinet en Tweede Kamer)	32
De drie provinciebesturen zelf	26
Anders	7
<i>Totaal</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>475</i>

Aan alle respondenten is gevraagd wat de hoofdstad van de nieuwe provincie moet worden, gesteld dat fusie van de drie provincies daadwerkelijk doorgaat.

Wat zou een geschikte hoofdstad van de nieuwe provincie zijn?

	%
Amsterdam	30
Utrecht	15
Haarlem	9
Almere	8
Lelystad	2
Anders	12
Geen mening	25
<i>Totaal</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>475</i>

Amsterdam wordt het vaakst genoemd als hoofdstad van de nieuwe provincie, op enige afstand gevolgd door Utrecht. Bestuurders en raadsleden uit gemeenten in Noord-Holland noemen vooral Amsterdam (hoewel Haarlem als huidige provinciehoofdstad ook geen onlogische keuze zou zijn), terwijl hun collega's uit de provincie Utrecht vooral de eigen provinciehoofdstad noemen. Voor de respondenten in Flevoland ligt dit iets anders. Een kwart van hen (27%) ziet Amsterdam als hoofdstad, 21% noemt het 'eigen' Almere.

De groep die geen voorkeur uitspreekt voor een hoofdstad bestaat voor het merendeel uit tegenstanders van de fusie. De discussie over een te kiezen hoofdstad geeft volgens sommige tegenstanders ook direct al de complexiteit van de fusie van de drie provincies weer: *"Hier begint het dus al mee, zie hier maar eens uit te komen!"*

Naamsuggesties

De respondenten is tevens gevraagd na te denken over een geschikte naam voor de fusieprovincie. Een kwart van de bestuurders en raadsleden doet een suggestie. Ook in dit geval betreft het hier vooral voorstanders van de fusie. Er wordt een groot aantal verschillende suggesties gedaan, waarbij vooral de termen Holland ('Centraal Holland', 'Midden Holland', 'Noordwest-Holland' e.d.) en Randstad ('Randstadprovincie', 'Randstad Noord')

regelmatig worden genoemd. Daarnaast worden een aantal keer de reeds rondzingerde afkortingen voor de eventuele nieuwe provincie genoemd: 'FLUT-land', 'FUN-provincie'. Deze laatste aanduiding (gebaseerd op de eerste letters van de drie fusieprovincies) duikt de laatste tijd regelmatig op in ambtelijke nota's over het onderwerp.

Bijlage 1: Achtergrondgegevens

Functie respondenten

	%
Lid van B&W	12
Raadslid	88
<i>Totaal</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>475</i>

Politieke partij

	%
VVD	20 (20)
CDA	15 (15)
PvdA	11 (14)
D66	10 (10)
GroenLinks	8 (7)
ChristenUnie	4 (4)
SP	3 (3)
SGP	2 (2)
PVV	0 (0,4)
Lokale partijen	26 (25)
<i>Totaal</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>475</i>

In de bovenstaande tabel staat vermeld namens welke partijen de respondenten uit het onderzoek actief zijn als bestuurder (wethouder of burgemeester) dan wel raadslid. Tussen haakjes staat de verdeling tussen de partijen zoals die in de werkelijkheid is. Deze komt goed overeen met de steekproef. Hiermee kan worden vastgesteld dat de steekproef een representatieve afspiegeling vormt van de totale groep gemeentebestuurders en gemeenteraadsleden uit de drie provincies. Hetzelfde geldt min of meer voor de verdeling over de drie provincies (zie onderstaande tabel).

Provincie

	%
Noord-Holland	57 (62)
Utrecht	34 (30)
Flevoland	9 (9)
<i>Totaal</i>	<i>100</i>
<i>N</i>	<i>475</i>

Bijlage 2: Vragenlijst

Vraag 1

Hoe denkt u momenteel over een fusie tussen de provincies Utrecht, Flevoland en Noord-Holland?

- Helemaal voor
- Overwegend voor
- Niet voor/niet tegen
- Overwegend tegen
- Helemaal tegen
- Weet niet → vraag 3

Vraag 2

(Indien voor) Wat zijn uw belangrijkste overwegingen om (overwegend) voor te zijn?

- De fusie leidt tot efficiëntere besluitvorming
- De schaalvergroting leidt tot kostenbesparing
- De fusie leidt tot een provincie met meer slagkracht
- Anders, namelijk...

(Indien tegen) wat zijn uw belangrijkste overwegingen om (overwegend) tegen te zijn?

- De fusie leidt tot verlies van historische eigenheid van mijn provincie
- De fusie leidt niet tot meer efficiency, integendeel
- De bestuurlijke afstand tussen provincie en gemeente wordt te groot
- Anders, namelijk ...

(Indien niet voor/niet tegen) Wat zijn uw belangrijkste overwegingen om niet voor/niet tegen te zijn?

- Ik heb me er nog niet zo in verdiept
- Anders namelijk...

Vraag 3

Wie zou naar uw mening over het fusiebesluit het laatste woord moeten hebben?

- De Rijksoverheid (kabinet en Tweede Kamer)
- De drie provinciebesturen zelf
- De inwoners van de drie provincies (bij referendum)
- Anders namelijk...

Vraag 4

Wat zou volgens u de hoofdstad moeten worden van de nieuwe provincie (ervan uitgaande dat deze er zou komen)?

- Amsterdam
- Utrecht
- Haarlem
- Almere
- Lelystad
- Een andere plaats, namelijk...
- Anders, namelijk...

Vraag 5

Heeft u een suggestie voor een geschikte naam voor de fusieprovincie?

- Nee
- Ja, namelijk...

Vraag 6

Heeft u nog opmerkingen over het onderwerp?

- Nee
- Ja, namelijk...

Vraag 7

Wat is uw functie?

- B&W
- Raadslid

Vraag 8

In welke gemeente?

Vraag 9

Namens welke partij?

- VVD
- PvdA
- PVV
- CDA
- SP
- D66
- GroenLinks
- CU
- SGP
- PvdD
- Anders, namelijk...